תזריע

א. אין פסוק בסוף פרשת יולדת[1] „וכפר עלי׳ הכהן וטהרה״ לערנט די גמרא[2]: „וטהרה מכלל שהיא טמאה״, אז אַ מחוסר כפורים (נאָכדעם וואָס „טבל ועלה״ און „העריב שמשו״ — איידער ער האָט געבראַכט כפרתו) איז טמא לגבי כמה דינים: א) עס איז נאָך דאָ איף אים דער איסור פון „בכל קדש לא תגע גו׳״[3], אכילת קדשים[4]. ב) אויב שמש בבית המקדש איז ער חייב מיתה[5] (ווייל „טמא ששמש במיתה״)[6]. ג) ער (אַ מחוסר כפורים) פסל׳ט די עבודה[7].

דער רמב״ם אין ספר היד ברענגט די דרשה אין צוויי ערטער [(א) לגבי מחוסר כפורים שעבד אז „עבודתו פסולה״[8]. (ב) לגבי דעם איסור כניסה למקדש (מעזרת ישראל ולפנים)[9]] — אַבער בשינוי לשון: „וטהרה מכלל שעדיין לא נגמרה (גמרה[10]) טהרתה״.

פון לשון הרמב״ם איז מובן אז דער חסרון פון מחוסר כפורים איז נית אזוי מחמת דעם „חיוב״ פון טומאה — כלומר: כאָטש אז דורך דעם וואָס טבל און העריב שמשו איז ער געווארן טהור (לכמה ענינים, כולל אויך אכילת תרומה), איז אַבער לענין קדש ומקדש פאַרבליבן די טומאה (און דערפאַר איז ער אסור בקודש וליכנס למקדש כו׳) —

נאָר דאָס איז מצד דער (שלילה) חסרון בטהרה: ווייל עס פעלט ביי אים די טהרה (גמרה) וואָס ווערט אויפ־געטאָן דורך דעם קרבן.

און ווי דער רמב״ם זאָגט בתחילת הענין בפירוש[11]: „ולמה נקראו מחוסרי כפרה שכל אחד מהן אע״פ שטהר מטומאתו וטבל והעריב שמשו עדיין הוא חסר ולא גמרה טהרתו כדי לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו וקודם[12] שיביא כפרתו אסור הוא לאכול בקדשים (כמו שביארנו בפסולי המוקדשין)״. ד. ה. דער איסור איז ניט דערפאַר וואָס ער איז נאָך טמא, נאָר ווייל עס איז חסר בטהרתו[13].

[וכדמוכח אויך דערפון וואָס בנוגע דעם איסור ליכנס למקדש לערנט עס אַף די גמרא[14] פון „עוד טומאתו בו[15] —

---

1) פרשתנו יב, ח.
2) יבמות עד, ב. סנהדרין פג, ב. זבחים יט, רע״ב.
3) פרשתנו שם, ד.
4) יבמות שם ושם עה, א (וש״נ). פרש״י פרשתנו שם.
5) סנהדרין שם, א.
6) סנהדרין שם, ב.
7) זבחים שם.
8) הל׳ ביאת מקדש פ״ד ה״ד וה׳.
9) שם פ״ג ה״ז.
10) לשונו בפ״ג שם.

11) ריש הל׳ מחוסרי כפרה. וראה גם בהכותרת שם: שתקריב . . כשתטהר . . ואחר שיקריבו קרבנותיהן תגמר טהרתן.
12) וצ״ע מאי קמ״ל בסיומו: וקודם כו׳ בקדשים.
13) ראה גם שו״ת הרדב״ז (ללשונות הרמב״ם) סי׳ אלף תעט (קו). וראה ס׳ מעשה נסים ס״ג תשובת ר״א בן הרמב״ם: אך כי חסר להם הטהרה השלימה אשר ישלימם באיזה ענינים. אלא שלדעתו — עד״ז הוא גם בטבול יום. ע״ש (וראה לקמן בפנים ובהערה 16, 21). וראה (ובהבא לקמן) ביאור הרי״פ פערלא לסהמ״צ רס״ג ח״ג עונש נח נט (פד, ב ואילך).
14) נזיר מה, א. מכות ח, רע״ב.
15) חקת יט, יג.

לרבות מחוסר כפרה", דער רמב"ם[9] אֲבער לערנט עס אֲפּ (כנ"ל) פון פסוק „וטהרה, מכלל שעדיין לא גמרה טהרתה"]*[15].

און עס איז אַ נפק"מ להלכה בפועל: וויבאַלד דער רמב"ם לערנט אַז אַ מחוסר כפורים איז ניט טמא (עס איז נאָר וואָס „לא נגמרה טהרתו"), דערי־בער פסק'נט דער רמב"ם אַז אַ מחוסר כפורים ש(אכל קודש[16] או) שמש — איז ניט חייב מיתה (או כרת).

משא"כ דער ראב"ד האַלט אַז אַ מחוסר כפורים איז חייב מיתה און ווי ער איז משיג[17] אויפן רמב"ם „והא אמרינן במכות[18] עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים . . ועוד וטהרה כתיב ביולדת מכלל דעד השתא טמאה היא ואמרינן בזבחים[19] מחוסר כפורים דזב כזב דמי ובתוספתא דזבחים מונה אותו עם אותן שבמיתה"[20] —

וואָרום דער ראב"ד לערנט, אַז דער גדר פון מחוסר כפורים איז, אַז ביז מ'ברענגט די כפרה איז נאָך פאַרבליבן פון דער פריערדיקער טומאה (עס איז בלויז נפקע געווארן דער חלק הטומאה וואָס האָט מעכב געווען אכילת תרומה)[21].

---

15) וכמודגש בשינוי לשון הרמב"ם באותה ההלכה גופא (בהל' ביאת מקדש פ"ד שם): טבול יום שעבד שעדיין טמא הוא שנאמר ובא השמש וטהר מכלל שעדיין לא טהר. אבל מחוסר כפורים . . שנאמר . . וטהרה מכלל שעדיין לא נגמרה טהרתה (וכמ"ש הרדב"ז שם*). וצע"ק ל' הרמב"ם בפיה"מ זבחים רפ"ב.

16) ולהעיר אשר במ"ש בהל' פסוה"מ פי"ח הי"ד לענין מחוסר כפרה באוכל קודש „ואינו חייב כרת שנאמר (צו ז, כ) וטומאתו עליו עד שתהי' כל טומאתו עליו" — שם קאי גם על טבול יום (והאוכל קדש אחר שטבל קודם שיעריב שמשו או• קודם שיביא כפרתו לוקה) ובטבול יום כתב הרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ד ה"ד) שעדיין טמא הוא שנאמר . . מכלל שעדיין לא טהר, כנ"ל ברדב"ז שם. וראה לקמן הערה 21.

17) הל' ביאת מקדש פ"ד שם. וראה גם השגות הראב"ד להל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט. ובהשגות הראב"ד (הל' פסוה"מ שם) השיג ג"כ עמ"ש הרמב"ם שם „ואינו חייב כרת" — „זה שבוש שכבר כתבנו למעלה שהוא בכרת".

18) שם (וראה פרש"י שם).

19) יז, ב.

20) וראה כס"מ הל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט (וכ"ה ברדב"ז שם), דהרמב"ם פסק כהמ"ד דמחוסר כפורים דזב לאו כזב דמי. עי"ש. ומה שהקשה בהל' ביאת מקדש פ"ד שם, דהרמב"ם סותר עצמו, דבפרק י"ט מהל' סנהדרין (ה"ב) „מנה מחוסר כפורים בכלל מחוייבי מיתה שחייבים מלקות" — ראה כס"מ הל' סנהדרין שם (בשם מהרי"ק) דט"ס הוא, וצ"ל „יתר בגדים". ועד"ז הוא ברדב"ז שם.

21) וראה צפע"נ הל' נזירות פ"ט ה"ט — כח, ד ואילך (ועד"ז בהל' מאכלות אסורות פ"י ה"ב) באופן אחר קצת, במחוסר כפורים, „אם לכך יש עליו שם איסור משום דצריך להביא קרבן או להיפך משום שיש עליו שם איסור לכך מביא קרבן להכשירו". עי"ש בארוכה. ומתרץ שם הסתירה בדברי הרמב"ם בדין ביאת מקדש ואכילת קדשים. אבל ראה שם לפנ"ז דכייל טבול יום ומחוסר כפורים ביחד „אם עדיין נשאר עליו שם טמא או הוא דבר חדש". עי"ש. וראה גם שו"ת צפע"נ (וארשא) סקי"ט ס"ו (צ, א). ושם: אם התורה חלקה לפרטים דטבילה מהני לחולין ולמעשר והעריב שמש לתרומה וכפרה לקדשים, או לאחר טבילה נולד דבר חדש שם טבול יום, ולאחר העריב שמש נולד דבר חדש מחוסר כפורים כו'.

---

*) ברדב"ז שם מדייק שינוי לשון הרמב"ם שם בין טבול יום ומחוסר כפורים אבל דייק „דגבי טבול יום כתב ובא השמש וטהר מכלל שעדיין לא טהר", ולא הלשון „שעדיין טמא הוא" שברמב"ם. ואולי כי מדגיש בעיקר — השינוי בדרשת הכתוב שברמב"ם. ואכ"מ.

*) ברמב"ם שם ליתא. אבל כ"ה בכס"מ הל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט. ובכ"מ.

*) לכאורה צריך לומר דמפרשים ע"ד פרש"י זבחים יז, ב בפי' כזב דמי ולאו כזב דמי, ולא כפי' התוס' שם ד"ה קסבר. וראה רדב"ז שם. ואכ"מ.

ב. אויך רש"י בפירושו על התורה ברענגט די דרשה אויף „וטהרה"[22], אָבער ער איז משנה פון לשון הגמרא (אָבער ניט ווי דער רמב"ם, וז"ל): „וטהרה, מכלל שעד כאן (היא[23]) קרוי[24] טמאה".

דאָס וואָס רש"י זאָגט ניט כלשון הגמרא „מכלל שהיא טמאה" — יש לומר[25]: פון זיין פריערדיקן פירוש אויף די ווערטער „ימי טהרה[26] — ימי טוהר שלה" (וויבאַלד רש"י זאָגט סתם „ימי טוהר" און ניט „ימי טוהר אצל בעלה"[27] וכיו"ב) איז מוכח, אַז די טעג זיינען אינגאַנצן „ימי טוהר" (בשלימות) שנגמרו. און דאָס וואָס דער פסוק[28] איז מזהיר „בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה" איז דאָס מחמת אַ זייטיקער סיבה (עס זיינען ניטאָ — מילואים) צוליב וועלכער זי טאָר ניט אַנרירן „בכל קדש" און ניט אַריינקומען במקדש.

קומט אויס, אַז לויט רש"י — פשוטו של מקרא — איז די טומאת לידה נפקע געוואָרן גלייך נאָך די ז' (או י"ד) ימים, ועאכו"כ נאָך די ל"ג ימים, אַיידער זי ברענגט דעם קרבן — ומהאי טעמא איז מובן, פאַרוואָס ס׳איז ניט שייך צו זאָגן אויף איר דעם לשון „שהיא טמאה".

[עפ"ז איז מובן לשון רש"י (אין ד"ה בכל קדש) „לרבות את התרומה (אַז זי טאָר ניט עסן תרומה אין די ל"ג ימים) לפי שזו טבולת יום ארוך שטבלה לסוף שבעה ואין שמשה מעריב לטהרה עד שקיעת החמה של יום ארבעים שלמחר תביא את כפרת טהרתה" — דלכאורה למאי נפק"מ צו מדגיש זיין „שלמחר תביא את כפרת טהרתה"?*[28] —

נאָר דערמיט מיינט רש"י צו זאָגן, אַז כשם ווי לגבי אכילת קדשים לאחרי מלאת ימי טהרה (איידער זי ברענגט דעם קרבן) איז דאָך נאָר וואָס דער חיוב הקרבן האַלט איר אַפ פון אכילת קדשים (אָבער זי איז ניט טמא), עד"ז איז אויך בנוגע לאכילת תרומה אין די ל"ג ימים, אַז דאָס איז (ניט דערפאַר וואָס זי איז טמא, נאָר) צוליב דעם וואָס דער חיוב כפרת טהרתה האַלט איר אַפ און דערלאָזט ניט אַז דער הערב שמש פון די פריערדיקע טעג (פאַר דעם הערב שמש של יום הארבעים) זאָל מתיר זיין לאכילת תרומה].

און דאָס איז דער טעם החילוק צווישן לשון רש"י בפירושו על התורה און לשון הש"ס: לויט פרש"י עה"ת — פשש"מ — קען מען ביי אַ יולדת מחוסרת כפורים ניט זאָגן דער לשון „טמאה" (וואָרום אויף פריער, פאַרן הערב שמש פון יום הארבעים, איז שוין ביי איר געווען „ימי טוהר שלה"); משא"כ לויט שיטת הגמרא זיינען די ל"ג ימים בא איר ימי טומאה[29]

22) פרשתנו יב, ז. וראה לקמן סעיף ד — הטעם שמשנה גם בזה ממ"ש בגמ' עה"פ שלאחריו.

23) כ"ה בדפוס ראשון ושני דפרש"י.

24) כ"ה בדפוסים שלפנינו. וכ"ה גם בהנסמן בהערה הקודמת ובמפרשי רש"י.

25) בכל הבא לקמן ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 86 ואילך ובהערות שם.

26) שם, ד (ד"ה בדמי טהרה).

27) כמ"ש ברמב"ן, בחיי וטור הארוך כאן (פסוק ה).

28) שם.

*28) דאם כוונת רש"י רק (כפשטות) לשלול טעות שהערב שמש הוא בליל טבילתה (ככל טבול יום) — מספיק לכתוב בקיצור „עד שקיעת החמה של יום ארבעים" (או „עד שקיעת החמה של יום הבאת כפרת טהרתה", ע"ד לשון רש"י ביבמות עד, ב ד"ה כיון).

29) ראה יבמות עד, ב (בדברי אביי) „עד מלאות ימי טהרה כיון שמלאו ימי' טהרה". ולכאורה גם רבא לא פליג על דרשה זו. וראה הערה 31.

(אויך בנוגע לתרומה) און איידער זי ברענגט כפרתה — „היא טמאה"[30] (בנוגע לקדש ומקדש)[31].

ג. מען דאַרף אָבער פאַרשטיין, לאידך גיסא: וויבאַלד אַז לויט רש"י איז די טומאת לידה נפקע געוואָרן — איז דאָך לפ"ז אויך ניט מתאים לשון רש"י „(מכלל שעד כאן) קרוי׳ טמאה"? רש"י האָט געדאַרפט זאָגן (ע"ד לשון הרמב"ם) „מכלל שלא נגמרה טהרתה" (וכיו"ב).

וממה נפשך: אויב רש"י לערנט אַז דאָס וואָס זי האָט נאָך אַ חיוב קרבן איז מעכב איר טהרה (ד. ה. אַז עס ווערט ניט טהרה בפועל) — איז דאָך ניט נאָר וואָס „קרוי׳ טמאה", נאָר זי איז טמאה בפועל; און אויב מ׳זאָל זאָגן, לאידך, אַז די טומאה איז נפקע געוואָרן, און דאָס וואָס זי טאָר ניט עסן קדשים איז אַן איסור (צדדי) — איז עס דאָך ניט קיין ענין פון „קרוי׳ טמאה", נאָר אַן איסור לאכול בקדשים ביז זי ברענגט דעם קרבן.

דערפון איז מובן, אַז לויט פשוטו של מקרא איז דער גדר פון מחוסר כפורים ביי יולדת אויף אַ דריטן אופן: די טומאת לידה איז נפקע געוואָרן גלייך נאָך די שבעת ימים (און די שפעטערדיקע טעג זיינען „ימי טוהר שלה") און דעריבער קען מען אויף איר ניט זאָגן „שהיא טמאה"; אָבער לאידך, איז דער טעם וואָס זי איז אסור לאכול בקדשים ביז זי ברענגט דעם קרבן, איז ניט דערפאַר וואָס עס דאַרף צוקומען טהרה שע"י הקרבן, נאָר צוליב אַ דין מיוחד ביי יולדת[32], אַז אפילו נאָכדעם ווי די טומאה איז פון איר אַוועק — פאַר־בלייבט נאָך דער שם טומאה, „קרוי׳ טמאה", ביז זי ברענגט דעם קרבן לכפרתה.

און דאָס זאָגט רש"י — משנה ומדגיש: „וטהרה, מכלל שעד כאן (היא) קרוי׳ טמאה" — ניט ווי אין גמרא „מכלל שהיא טמאה": (א) זי איז בלויז „קרוי׳ טמאה", (ב) אָבער דאָס איז אַ המשך פון פריער „עד כאן — (היא) קרוי׳ טמאה"[33].

---

30) בפרש"י יבמות עה, א ד"ה וטמא: אף לאחר ביאת המים קראו טמא — וקאי על טבול יום. אבל־מובן דשאני ל׳ „קראו" דקאי על הנאמר במקרא, מלשון „קרוי" שקאי על האשה. ועד"ז יש לחלק ממ"ש רש"י שם עד, סע"ב ד"ה קרי כאן „והאי מחוסר כפורים טמא מקרי כדכתיב וטהרה מכלל שהיא טמאה".

31) וזה ש„מלאו ימי׳ טהרה" לפני שהביאה כפרתה (ראה הערה 29) — הוא רק לגבי אכילת תרומה, אבל לגבי קודש „היא טמאה". וכמו האיסור בתרומה לפני הערב שמש לאחר טבילה להש"ס דהוי טמאה לתרומה אף דלמדו בגמ׳ שם „ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים הא רחץ טהור" — לאכילת מעשר. וראה תוד"ה מכלל שם. תוד"ה טבול יום סנהדרין שם. פרש"י יבמות שבהערה הקודמת. פרש"י שם עג, ע"א. וראה פרש"י יומא מג, ע"ב. ועוד. ואכ"מ.

---

*) נוסף על המובן (ומדובר כ"פ) שפרש"י על הש"ס הוא ע"פ **פשוטו דש"ס** ופירושו עה"ת — ע"פ **פשש"מ**.

32) דלדעת הרמב"ם, כל מחוסרי כפורים חד שם וסוג אחד הוא, והיינו דעדיין לא גמרה טהרתו; משא"כ לדעת רש"י עה"ת י"ל דזהו דין (ושם) מיוחד ביולדת. ולהעיר מצפע"נ הל׳ נזירות שם, דס"ל ד(גם) לדעת הרמב"ם יולדת שאני.

33) משא"כ בלשון „היא טמאה" שבש"ס — יש לומר, דהוי טומאה השווה בכל מחוסרי כפורים (והרי למדו מ„וטהרה מכלל שהיא טמאה" לכל מחוסר כפורים). והיינו דלאחר טבילה והערב שמש לא נשארה עליהם מעין טומאה שהי׳ בהם לפנ"ז,

ד. דער הכרח אויף דעם אין פשוטו של מקרא — יש לומר, וועט נרמז אין פירוש רש"י, דורך נאָך אַ שינוי פון גמרא: אין גמרא שטייט די דרשה „מכלל שהיא טמאה" אויפן וואָרט „וטהרה" שבסיום הפרשה — „וכפר עלי' הכהן וטהרה". אָבער רש"י זאָגט עס אויפן פריערדיקן פסוק*[33] „והקריבו לפני ה' וכפר עלי' וטהרה ממקור דמי'"[34].

ולכאורה: וויבאָלד אַז רש"י לערנט „מכלל שעד כאן (היא) קרוי' טמאה" — אַז דאָ איז אויך פריער ניט געווען קיין טומאה, נאָר בלויז אַ שם טומאה — וואָלט דאָך מער געפאַסט צו ברענגען די דרשה אויפן וואָרט „וטהרה" (ה"א ראשונה — צרוי') שבסיום הפרשה, ווי צו ברענגען עס אויפן וואָרט „וטהרה (ה"א בפתח) ממקור דמי'", וואָס איז מדגיש די פעולת הטהרה מטומאה?

נאָר דער ביאור אין דעם: לולא דעם פסוק „וטהרה ממקור דמי'" וואָלט מען געלערנט אַז דער איסור לאכול בקדשים איז כלל ניט פאַרבונדן מיט טומאה, נאָר עס איז אַן איסור צדדי, וואָס איז מצד דעם וואָס איר פעלט נאָך די פעולת הקרבן:

וויבאָלד אָבער דער פסוק איז מדייק „וטהרה ממקור דמי'", קומט אויס אַז די טהרה וואָס פעלט איר איז ניט בלויז וויייל זי האָט נאָך ניט געבראַכט דעם קרבן, נאָר וויייל עס איז נאָך פאַרבליבן טומאה „ממקור דמי'".

ווי שטימט דאָס דערמיט וואָס דער פסוק זאָגט אַז שוין די ל"ג ימים זיינען „ימי טוהר"? מוז מען זאָגן, אַז „מכלל שעד כאן (היא) קרוי' טמאה": אע"פ וואָס די טומאה איז שוין נפקע געווארן, איז אָבער דער שם טומאה נאָך גע־בליבן אויף איר.

ה. עס בלייבט נאָך אָבער ניט מוסבר:

א) רש"י איז דאָך ניט קיין ספר פון טעמי הלכות — מאי נפק"מ בהבנת פששי"מ צו זאָגן אַז דער טעם האיסור לאכול בקדשים איז וויייל „עד כאן (היא) קרוי' טמאה"?

ב) וויבאָלד די טומאה פון דער יולדת איז שוין נפקע געווארן — פאַרוואָס זאָל ביי איר בלייבן דער שם טומאה ביז זי ברענגט דעם קרבן?

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים התמי': שוין געריעדט כמה פעמים אַז רש"י בפירושו על התורה פאַר־ענטפערט אַלע שאלות וואָס שטעלן זיך אין פשוטו של מקרא — פאַרוואָס גע־פינט מען ניט אַז רש"י זאָל מבאר זיין דעם טעם וואָס אַ יולדת דאַרף ברענ־גען אַ חטאת לכפרה? וואָס פאַר אַ חטא איז זי באַמאַנגען אַז זי זאָל דאַרפן האָבן אַ כפרה[35]?!

אלא יש עליהם טומאה השווה בכל מחוסרי כפרה. ולהעיר מזבחים יז, ב (שהובא בשו"ג להערה 20) ותוס' שם. וכן הנסמן בהערה 21. ואכ"מ.

*33) יב, ז.

34) כ"ה גם בדפוס ראשון ושני, שפרש"י ד"ה וטהרה בא לפני ד"ה אחד לעולה (שבפסוק ח). ודוחק גדול לומר שהכוונה בפרש"י לוטהרה שבפסוק ח (ואף שי"ל לכאורה, דמכיון שכבר הביא בד"ה שלפנ"ז „שנאמר וכפר עלי' הכהן וטהרה", לכן מפרשו מיד (אבל ראה נחלת יעקב וצידה לדרך שם, שתיבת „הכהן" בפרש"י, היא ט"ס ורש"י קאי על פסוק ז' שמפרשו) — מובן שדוחק גדול הוא ואין זה דרכו של פרש"י עה"ת כלל).

35) ואין לומר שלדעת רש"י הפירוש ב„כפרה"

[און דאָס איז אַ שאלה (וואָס פאַ־דערט אַ תירוץ) אין פשוטו של מקרא, און ווי עס פרעגן טאַקע כו"כ מפרשי התורה, נאָכמער: מען געפינט אין פרש"י לעיל אז רש"י באַווײַזט בא קרבן עולה, וואו עס שטייט[36] „ונרצה לו לכפר עליו" — איז רש"י מפרש: על מה הוא מרצה לו כו' על עשה ועל לאו כו']. ופשוט, אַז מען קען ניט זאָגן אַז רש"י פאַרלאָזט זיך אויפן ביאור אין גמרא[37], אז דאָס איז דערפאַר וואָס „בשעה שכורעת (האשה) לילד קופצת ונשבעת כו'". ובפרט אַז ער איז עס אפילו ניט מרמז!

מוז מען זאָגן, אַז דער בן חמש למקרא פאַרשטייט עס מעצמו לויט פשוטו של מקרא וואָס ער האָט שוין געלערנט, כדלקמן.

ו. בשעת מען לערנט „אשה כי תזריע וילדה גו' וטמאה גו' כימי נדת דותה"[38] — פרשת יולדת — דערמאָנט עס גלייך אויפ'ן צירוף פון אשה לידה וצער (— אַלס עונש אויף אַ חטא) — אין פֿרשת בראשית וואָס דער אויבער־שטער האָט געזאָגט חוה'ן (נאָך איר חטא בעץ הדעת) „אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרונך בעצב תלדי בנים"[39]. יעדער לידה — (וועלכע קומט אַלס אַ תוצאה פון הריון „ותהר ותלד") איז אין אַן אופן פון (עצבונך והרונך — צער העיבור[40]) „בעצב תלדי בנים", „צער הלידה"[40] — האָט אין זיך אַ חלק מ(העונש אויפ'ן) חטא עץ הדעת.

ועפ"ז מובן דער טעם הטומאה — פון אַ יולדת[41] (אפילו בלא דם[42]) בפשוטו של מקרא: אַזוי ווי לידה איז בצער (לידה) אַלס אַ תוצאה פון חטא עץ הדעת, אַזוי אויך איז עס מביא טומאה[43].

כאן־ הוא לא כפרה על חטא, כ"א לשון קנוח והעברה של הטומאה (כמו שפי' בדעת זקנים בעה"ת פרשתנו יב, ח) — דהרי כאן נאמר ב' לשונות „וכפר .. וטהרה", שמזה מובן ש„וכפר" אינו ענין הטהרה••.

36) ויקרא א, ד.

37) נדה לא, ב (הובא בכמה מפרשי התורה כאן).

•) אבל להעיר מפרש"י לעיל (וישלח לב, כא): ונראה בעיני שכל כפרה שאצל עון וחטא ואצל פנים כולן לשון קנוח והעברה הן. — ולהעיר ג"כ שהקדמת רש"י שם היא „ונראה בעיני" ולא ודאות גמורה.

••) בבעה"ת שם מביא: „וכן וכפר על המטהר דמצורע וכן וכפר על הבית דנגעים וכן וכפר עליו דגבי זב דבכל אלו לאו כפרה ממש כו'".

אבל: בנוגע לזב ויבה שנאמר (מצורע טו, טו. ל) „וכפר עליו .. מזובו .. וכפר עלי' .. מזוב טומאתה" (ולא — „וכפר .. וטהר" וכיו"ב, כמו כאן) — יש לומר שגם לפרש"י הוא קנוח והעברת הטומאה (ואף שענין הטהרה כבר נזכר בפסוקים לפנ"ז (טו, יג. כח) — הרי בפסוקים אלו מוסיף „וכפר **לפני ה'** מזובו .. **לפני ה'** מזוב טומאתה").

ובנוגע לנגעים (נגעי אדם ונגעי בתים) שנאמר (שם יד, כ. נג) „וכפר .. וטהר" — הרי מפורש **בפרש"י** (ר"פ מצורע יד, ד) שנגעים באים על חטא — לשון הרע וגסות הרוח (ובפשטות גם נגעי בתים בכלל זה. ואי"ז סותר מה שפרש"י (יד, לד) „בשורה הוא להם", כמשנ"ת לקמן ע' 107 ואילך ובהעדות שם).

38) ל' מדוה וחולי (פרש"י).

39) בראשית ג, טז. וראה בחיי פרשתנו עה"פ. כלי יקר ריש פרשתנו. ועוד.

40) לשון רש"י בראשית שם.

41) להעיר (ע"ד ההלכה) ממ"ש הצפע"נ הל' איסו"ב (סג, ד) אם הולד גורם או הלידה גורמת הטומאה.

42) פרש"י ריש פרשתנו ד"ה כימי.

43) להעיר משייכות חטא וטומאה — בפשש"מ בפסוקים הסמוכים לפני זה: ולא תטמאו בהם — בכל השרץ (יא, מג־מד).

ומזה איז מובן פאַרוואָס אַ יולדת דאַרף ברענגען אַ קרבן חטאת לכפּרתה: וויבאַלד אַז בכל לידה (ביי יעדער אשה) איז דאָ פון חטא עץ הדעת — דאַרף זי דערויף ברענגען אַ כפרה[44].

[ע"ד ווי רש"י האָט שוין פריער מפרש געווען בנוגע דעם חטא העגל — „וביום פקדי ופקדתי[45] — תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל"].

ז. לויט דעם ביאור אין טומאת לידה ווערט אויך מוסבר וואָס רש"י איז מפרש אויפן וואָרט „והקריבו" — „מי שהוא בא לכפר בו הטהרה תלוי", אַז די טהרה פון דער אשה היולדת איז תלוי דוקא אין דעם קרבן חטאת וואָס קומט לכפרה און ניט אין דער עולה[46]

— ווייל[47] די טומאה קומט דורך אַז ענין וואָס דאַרף האָבן כפרה, איז דערפון בער די טהרה פון דער טומאה פאַרבונדן דערמיט וואָס זי ברענגט איר כפרה.

ועפ"י הנ"ל יובן ויומתק דער המשך אין פרש"י — וואָס גלייך נאָך זיין פירוש הנ"ל אויף „והקריבו" (אין וועלכן ער איז מדגיש אַז די טהרה פון אַ יולדת איז פאַרבונדן מיט איר כפרה) — איז ער ממשיך „וטהרה, מכלל שעד כאן (היא) קרוי' טמאה": נאָך דעם ווי מען ווייס אַז די טומאה פון דער יולדת איז פאַרבונדן מיטן חטא עה"ד און דערי־בער איז איר טהרה פאַרבונדן מיט איר כפרה, איז פאַרשטאַנדיק, אַז „עד כאן (היא) קרוי' טמאה": אפילו נאָך דעם ווי די טומאה איז פון איר נפקע געוואָרן, אַבער כל זמן זי האָט נאָך ניט איר כפרה, איז זי נאָך אַלץ „קרוי' טמאה".

דערמיט איז אויך פאַרשטאַנדיק למאי נפק"מ (אויך ע"פ פשש"מ) אַז „עד כאן (היא) קרוי' טמאה": וועז דער איסור אכילת קדשים וואָלט געווען בלויז מצד דעם וואָס איר פעלט נאָך גמר טהרה — האָט אָן אָרט אַז די אשה וועט זיך ניט מזדרז זיין צו ברענגען איר קרבן כדי צו קענען עסן בקדשים. מען געפינט ניט אַ חיוב אויף אַ ישראל צו זיין אין אַ מצב פון טהרה בכדי צו קענען עסן קדשים (סיידן לפני הרגל, וואָס חייב אדם לטהר עצמו ברגל[48]).

וויבאַלד אַבער אַז דאָס וואָס „קרוי' טמאה" ביז יעצט איז פאַרבונדן דער־מיט וואָס עס פעלט באַ איר כפרה — איז דאָך מובן, אַז זי דאַרף זיך מזדרז זיין ככל האפשרי נתכפר וועלן.

ח. חז"ל[49] זאָגן אַז דער אויבער־שטער „מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות". איז דערפון פאַרשטאַנדיק, אַז כשם ווי דער אויבערשטער וויל אַז אידן זאָלן ניט זיין אפילו אין אַ מצב פון „קרוי' (בלבד) טמאה", און זאָלן ברענגען אַ קרבן לכפרה,

---

44) ראה גם הנסמן בהערה 39.

45) תשא לב, לד.

46) ולהעיר ממנחות ד, ב ובפרש"י שם ד"ה לא יביאו. ואכ"מ.

47) אף שע"ד ההלכה — כ"ה בכל מחוסרי כפרה (ראה רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"א ה"ה. צפע"נ שבהערה 21).

48) פרש"י לעיל שמיני יא, ח. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פט"ז ה"ט ויו"ד. וראה שם ה"ח ואילך. מו"נ ח"ג פמ"ז.

49) שמו"ר פ"ל, ט.

אָזוי אויך פירט זיך דער אויבערשטער מיט אידן, אַז וועגן מען איז בגלות, און אידן זיינען „קרוי טמאה"

[וכפס"ד הרמב"ם[50] אַז יעדער איד בכל מקום ובכל זמן — איז רצונו (וע"פ תורת אמת) — טאָן נאָר רצון השם — און אויב ער טוט אַמאָל אַנדערש איז עס נאָר מצד אונס, ובפרט לאחרי די אַלע גוואַלדיקע מאוים'דיקע גזירות ושמדות, די חבלי משיח וואָס אידן זיינען שוין דורכגעגאַנגען (ובפרט בדורנו זה האח"רון[51])]

נעמט דער אויבערשטער אַרויס די אידן פון דעם מעמד ומצב פון „קרוי טמאה"[52] — וח"ו וח"ו צו זאָגן אַז עמיצער שטאַרבט אויף אַ גאַנץ אַנדער עפּעס קען עם מעכב זיין — און עס קומט בזריזות הכי גדולה,

ער וויל נאָר אַז באַ אידן זאָל אויך זיין די תשוקה[53] אויף אַרויסגיין בזריזות „מיד" — בלשון הרמב"ם[54] — פון גלות, פון דעם מצב פון „קרוי טמאה", און קומען לגמר טהרתן — כפרתן,

און עס קומט די גאולה אין אַן אופן פון „ארו עם ענני שמיא"[55], „אחישנה"[56] (אין „אחישנה"[57]), מיד ממש, בעגלא דידן.

(משיחת ש"פ תזריע תשמ"א)

---

50) הל' גירושין ספ"ב.

51) כמו שהאריך כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחות וכו' וכמה פעמים (ראה (לדוגמא) ג' הכרוזים („קול קורא") דשנת תש"א (אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה אגרת א'תמז. א'תנה. א'תפ)).

52) ראה יחזקאל לו, כה (ובפי' הרד"ק).

53) ראה שבת לא, סע"א: צפית לישועה. ועוד. והרי התשוקה גופא מקרבת וממהרת ביאתו (ראה שיחת אחש"פ תרצ"ט).

54) הל' תשובה פ"ז ה"ח.

55) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

56) ישעי' ס, כב. סנהדרין שם.

57) ולהעיר מהרד"ק (ישעי' שם) בהמשך פירושו ל„בעתה": ויש לפרש כשיגיע עתה אחישנה לגמרה מהרה כי לא יאריך זמן מעת החל הישועה עד כלותה.